

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Ardu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.

Ritual religiós del segle XVIIIè

El novembre del 1764 va morir el rector Domingo Feliu, un personatge amb molt caràcter que va aconseguir barallar-se amb la majoria dels seus parroquians. El rector que va venir a continuació va voler calmar els ànims exaltats i va signar una concòrdia amb el batlle i les altres

forces vives del poble. Un dels punts de la concòrdia feia referència al culte, i establia que el rector tenia l'obligació de seguir al peu de la lletra la "consueta". La consueta era un manual o recull d'instruccions, que anava passant de rector a rector des de temps immemorial. Aquesta consueta ens permet ara donar un cop d'ull al passat, i veure com la religió jugava un paper primordial en la vida quotidiana del poble. Hem agrupat el seu contingut per temes:

Quan moria una persona del poble, el rector estava obligat a anar a casa del difunt, portar la creu i la caldereta, i acompanyar el cos fins el cementiri. El cos era portat, tot fent relleus, pels membres de la confraria a la qual pertanyia. El rector feia tocar les campanes i avisava als capellans dels pobles veïns, i tots junts, resaven un ofici de difunts d'acord amb la categoria del difunt i els diners que havia destinat a tal fi en el testament. Els drets parroquials per l'enterrament dels majors de 12 anys pujaven a quaranta rals de plata. L'enterrament d'un albat costava només onze sous, sis sous per la missa de difunts, cinc sous pel dret de terratge. A més a més de l'enterrament, es feien les funcions religioses de novena i cap d'any. Cada capellà participant en aquestes funcions rebia dotze sous, el dinar i dues coques. Si la família no convidava a dinar ni donava les coques, havia de pagar el seu preu, que era de quatre sous pel dinar i un sou per la coca. Cada diumenge, sortint de la missa matinal, s'anava al cementiri amb una creu alta i el "salis pacer" i es donava la volta a les tombes, cantant les absoltes. El salis pacer o salpasser és un estri que serveix per espargir l'aigua beneïda. El dia dels Difunts el rector convidava a menjar alguna cosa a les dones que portaven l'oferta i el pa de les ànimes.

Les capelles del terme

Per Nostra Senyora de la Purificació el rector havia de dir missa en la capella del Grau. Primer, es feia la benedicció de les candeles, i després es repartia un ciri blanc i una candela al Batlle i als Regidors del poble, i dues candeletes a la resta dels assistents. La cera la pagaven els Obrers, mentre que l'amo de la Caseta, o el seu masover, pagava el dinar al Rector i als seus escolans. Per la festa de la Pentecosta, es deia al Grau una missa major cantada. Abans es beneïa els panets segons el ritual. El cost del pa anava a càrrec del poble de Fals. També es deia missa en aquesta capella el dia de Nadal al matí. Per Sant Pere es deia missa a la capella del mas Oms, i per Sant Joan Baptista a la capella de Jaumeandreu. Els amos d'aquests masos convidaven a dinar el capellà i l'escolà.

Festes religioses

Les quatre festes més importants de l'any eren la Pasqua de Resurrecció, la Pasqua Granada o de Pentecostès, Tots Sants i Nadal. En aquestes diades el capellà deia missa major cantada a l'església parroquial. Cada primer diumenge de mes, es feia una processó i es cantaven els Goigs de Nostra Senyora del Roser. Tots els divendres després de les Dominiques de Quaresma sortien processons, el primer dia al Grau, el segon a Sant Joan, el tercer a Sant Pere i el quart donant la volta al castell de

Fals. Cada diumenge de l'any, el rector havia de cantar el Goig respectiu davant de cadascun dels quatre altars de l'església, el de la Mare de Déu del Roser, el de Sant Vicenç, de Sant Joan i de Sant Isidre. El dies dels sants abans esmentats, es deia missa cantada en el seu honor. Per Sant Agustí es feia una processó que sortia de l'església i donava la volta al Castell. Això es repetia per la Mare de Déu del Roser, Sant Isidre i per Corpus. Per aquests actes extraordinaris les confraries pagaven al rector unes estrenes. La del Roser sis lliures, la de Sant Vicenç i Sant Isidre, setze rals, i la de Sant Agustí, deu rals. A la missa del Gall, en el moment de fer l'adoració de la Vera Creu, el rector donava dues neules als casats i una als fadrins, tant als homes com a les dones.

Altres costums

Des de la Santa Creu de maig fins a la Santa Creu de setembre, el rector havia de resar lo Pacio de Sant Joan. A canvi, cada propietari de Fals li donava mig quartà de blat. Aquesta donació es coneixia amb el nom del blat de la passió, i anava al marge de les altres percepcions en espècie que els propietaris feien al rector, com eren el conreu, el delme i la primícia. Quan el rector passava a donar el salpàs per totes les cases del terme, solien els amos donar-li ous, segons les possibilitats de cada casa. També li donaven la sal necessària pel salpàs. El salpàs o "pagamastre" era sal pastada amb aigua beneïda que el capellà escampava amb una mena de cullera als llindars del portal de la casa i de les portes dels coberts. En moltes cases del poble es poden observar pedres del llindar salinades a causa d'aquesta cerimònia. Per batejar un infant, el capellà cobrava tres sous, i era costum que el rector oferís un refresc als padrins i als assistents al bateig. El Dijous Sant, un dels Obrers de la parròquia es quedava vetllant el "monument". L'endemà, el rector el convidava a dinar a casa seva.

Aquestes eren les pràctiques religioses, recollides en la consuetud, que es feien regularment al poble fa dos cents anys, però els seus orígens s'han d'anar a buscar molts segles enrere. És curiós com una part d'aquesta litúrgia ha perviscut fins fa relativament pocs anys, i rituals com el salpàs o les processons del Roser, són ben vius en la memòria de la gent gran.

Processó del Roser